

Den stora översättningsstrategin är förändring: En historisk översikt av översättningsstrategier

Pirjo Kukkonen
Helsingfors universitet
Nordica/Finska, finskugriska och nordiska institutionen
Svensk översättning

Under olika tider har man presenterat olika sätt att systematisera det översättande jagets *val* i relationen källspråk–målspråk för att på så sätt komma åt skillnader och likheter mellan original och översättning i olika översättningsgenrer. Dessa sätt har namngetts som *strategier, tekniker, metoder, processer, procedurer* och *principer*. De olika strategierna bygger på olika uppfattningar av översättning som företeelse (se t.ex. Nida 1964; Vinay & Darbelnet 1958; Catford 1965; Derrida 1985; Séguinot 1989; Lörcher 1991; Jääskeläinen 1993; Chesterman 1997). Med utgångspunkt i Charles Morris (1938) indelning av *semiotiken* i tre slags teckensystem med tanke på vilken relation tecknen har till varandra definierar han *syntax, semantik* och *pragmatik*. Grovt sett kan också översättningsstrategier klassificeras enligt den uppfattningen i syntaktiska, semantiska och pragmatiska strategier. Detta har Andrew Chesterman (1997) med utgångspunkt i tidigare synsätt gjort och namngett strategierna som *syntaktiska/grammatiska (G)*, *semantiska (S)* och *pragmatiska översättningsstrategier (P)*. Men översättningsstrategierna är i hög grad också beroende av olika *översättningsnormer* (se Toury 1995) som i sin tur bygger dels på en översättningssociologisk synvinkel på översättning som social praktik och verksamhet, dels på uppfattningar av relationen mellan käll- och måltext med tanke på språk, stil, genre och kultur. En indelning är också den som utgår från s.k. *globala vs. lokala översättningsstrategier* (Séguinot 1989). *Globala översättningsstrategier* (makronivån) har avseende på hur *hela texten* översätts och vilka grundläggande synsätt (normer, ideologier etc.) som tillämpas på det generella planet, hur fri eller trogen översättningen är/kan vara och hurdan språkvariant som används (standardspråk, dialekt, arkaiserande språk, moderniserat språk, stilfigurer etc.). *Lokala strategier* (mikronivå) avser *textens inre strukturer*, dvs. de textuella dragen och hurdana syntaktiska, semantiska och pragmatiska strategier som tillämpats. I min presentation diskuterar jag olika översättningsstrategier och -normer ur ett historiskt perspektiv med olika översättningsvetenskapliga paradigmen som referensram.